

Arts & Culture

Kadın Vücudu Tasvir Edilenden Daha Fazlası: Apolonia Sokol

23 Haziran 2018 | Text by Yağmur Koç

Apolonia Sokol'u The Phill'de ilk kişisel sergisinin hemen ardından yakalıyoruz. Sokol'un duygusal ve bir o kadar da melankolik tavrı, kadın vücudunun çarpıtılmış ve tasvir edilen halinden daha fazlası olduğunu kanıtıyor. Kadınları cinsel objeler olarak değil, kendisini özdeşleştirdiği insanlar olarak resmeden Sokol'un yaratım sürecine bir adım daha yaklaşmak için çok heyecanlıyız.

Her şey nasıl başladı? Kadın bedeniyile etkileşime girmeni sağlayan şey neydi?

Kendimi bildim bileli resim yapıyorum. Çocukluk yıllarımdan bu yana ressam olacağıma emindim. Resim yapmayı asla bırakmayacağıma dair kendime söz verdim. Resim yapmak gerek fiziksel gerek ruhsal anlamda güçlü bir bağlılık gerektiriyor. Sanat tüm kadınlara erişilebilir olmadı ve hala da pek değil. Batı'daki sanat tarihine baktığınızda kadınların daima cinsel obje ya da erkeğin bakış açısından alegorik semboller olarak tasvir edildiğini görürsünüz. John Berger'in çarpıcı bir sözü var ve doğruluğuna katılıyorum. "Çıplak kadın resmi yapıyordu çünkü çıplak kadına bakmaktan zevk duyuluyordu. Kadının oline bir ayna veriliyordu ve resme 'Kendine Hayranlık' deniyordu. Böylece çıplaklığı zevk için resme geçirilen kadın, ahlaki açıdan suçlanıyordu." Ben de bir kadın olarak kadınları "kadınsı bedenler" veya cinsel objeler olarak değil, kendimi özdeşleştirdiğim insanlar olarak görüyorum. İstanbul'daki The Pill galeride yer alan güncel sergim için birçok yanı-nü resim çizdim. Fakat figürlere daha yakından baktığınızda cinsel ya da duygusal görünmüyorlar. Hatta hepsinin rahatsız edici bir yabancılığı var ve kesinlikle melankolikler. Kültürümde önemli olan Batılı semboller ve alegorileri hala kullanıyorum ama onları bu figürlere uyguluyorum.

Modellerini nasıl belirliyorsun? Onların kimliklerini de işlerine yansıtıyor musun?

İlham için bir kural ya da sistem yok. Tanıştığım ya da tanıdığım insanları model olarak kullanıyorum. Bazen ilk görüşte aşk oluyor, bazen de bana ilham verecek kişiler anyorum. Kimlikleri ve toplumda simgeledikleri şeyler benim için önemli. Bir sanatçı olarak, asıl amacım bu olmasa bile, içinde yaşadığım dünyayı gösteriyorum. Tüm ressamlar sevdikleri kişileri model olarak kullanır. Hatta bazen onları daha iyi resmedebilmek için onlara sevsinir ya da evlenirler. Sanat ve özel hayat gibi bir ikilik söz konusu değil. Alice Neel bu anlamda iyi bir örnek ama Caravaggio, Matisse veya Rembrandt da öyle.

"Ben de bir kadın olarak kadınları "kadınsı bedenler" veya cinsel objeler olarak değil, kendimi özdeşleştirdiğim insanlar olarak görüyorum."

Portrelerinden de bildiğimiz gibi, kadını ona biçilmiş toplumsal normlarından çıkarıp bedenen özgürleştiriyorsun. Peki, sence modern kadının tanımı ne olmalı?

Bu gözlemler için teşekkürler ama resmettiğim modelleri özgürleştirdiğimi düşünmüyorum. Aslında tam tersi, onları bana ait olan bir zamana ve mekana hapsediyorum. Modellerim halihazırda güçlü kişiliklere sahip insanlar. Her varlığın özgürlüğüne inanıyorum. Bu varlıkların kategorilere ya da sınıflara ayırdığımızda başarısız oluyoruz. Feminizm ırkçılık karşıtı hareketlerle ele ele ilerlemeli. Avrupa'da beyaz olmayan ırkların, post-kolonyal bir alışkanlıkla ayrımcılığa uğraması gibi üzücü bir davranış biçimi var. Ekonomik yapımız hala diğer kıtaların sömürülmesine bağlı ve Avrupalı görünmeyen herkes hala ayrımcılığa uğruyor. Kendimizi bu tür kavramlardan uzaklaştırmalıyız. Aslında Türk bir galeriyle birlikte çalışmaktan büyük heyecan duyuyorum. Uluslararası bir yapının ve ekonomisinin bir parçası olmanın değişimde önemli bir adım olduğuna inanıyorum.

Resimlerdeki figürler, özgürlük arayışında zamansız ve mekansız olmayı göze almış bedenlere sahip; başka bir dünyadan gelmiş gibiler. İkamet ettiğiniz bu "ideal" yeri nasıl tanımlarsınız?

Yağlı boya tablolar yüzyıllar boyunca korunabilmesi sebebiyle bir araç olarak zamandan bağımsızlar. Resmettiğim insanlar sentetik bir mekânın, anlaşılabilir bir dekorun ve renkli, geometrik biçimlerin yer aldığı kapalı bir alanın içindedir. De Chirico'nun işlerindeki gibi metafizik bir mekân olabilir bu. Mekânların ufku yok ve hiçbir yere gitmiyorlar çünkü zihinsel bir alanda, özel bir mekândayız.

Resmettiğin modelleri cansızlaştırırken aynı zamanda empati ve tutkuyla bağlantılı bir şekilde, toplumun bedenleri yeniden yorumlamasını da sağlıyorsun. Bu zamansızlık seni korkutuyor mu?

Yağlı boyayla resim yapmak ve günümüz çağında yaşamak arasında kesinlikle paradoksal bir durum var. Yağlı boya eski bir araç. Olgunlaşmak için durağanlığa ve uzun yıllara ihtiyacı var. Ressamın yarattığı imge eşsiz olsa da bugün hızlı bir hayat taşıyorlar ve imgeleri tüketiyoruz. Mademlerin çağdaş figürler olduğu kanısındayım. İlham aldığım figürler özgür olanlar ve melezler.

Portrelerinde kullandığın renkleri seçerken nelerden etkileniyorsun? Bu kompozisyonlar ortaya nasıl çıkıyor?

Genelde sanat tarihindeki diğer resimleri danışıyorum. Resim bir dildir ve kelimelerini bu biçimde kullanmak beni harekete geçiriyor. Renkler gerçekten sezgisel şeyler. Bir ressamın işi ve yaptığı şey hakkında konuşması çok zor çünkü yaparken içinden geldiği gibi yapıyorsunuz. Fiziksel, hatta bazen ahlaklı dürtüsüyle yapılan bir iş.

İstanbul'daki ilk kişisel sergini yapacaksınız. Bir sanatçı olarak, burada yer bulma sürecini anlatır mısın?

Birkaç yıl önce Paris sokaklarında gezinirken bir grup güzel ve yabancı insan gördüm. Bunların arasında genç Türk kadınları ve Lale Müldür de vardı; tam anlamıyla bir krallıktı. Hemen aradaş bende kaldı. Laleyle yaşamak benim için büyük bir ilham kaynağıydı. Bana şilri öğretti. Kaan ve Franz onun hakkında bir film çekiyordu; tam anlamıyla sanatsal bir andı. Onlar gittikten sonra hepsiyle İstanbul'da tekrar buluştum. 2013'teki Taksim gösterileri sırasında bir ay burada kaldım. İstanbul o günden beri hep kalbimde. Daha sonra galerinin kurucusu Suella Cennet'le tanıştım. Uzun bir süredir işlerimi inceliyordu; gelişmemi izledi ve yıllar içerisinde bana rehberlik etti. İstanbul'da yeni bir mekân açması ve tekrar bu şehre dönmek olmak beni çok heyecanlandırdı. Sanat dünyasını ve farklı sahnelerini keşfetmek için çeşitli ülkelerde çalıştım. Heyecan verici ama aynı zamanda tehlikeli bir yaşam tarzı bu. Ancak birkaç yer sanatçıya saygı gösteriyor ve hoşlanmadığım tavizlerde bulunduğu karmaşık durumlar da yaşadım. The Pill'e çalışma biçimimizi seviyorum zira galeri sahibi de genç, ciddi ve azimli bir kadın.

Bu sergiye nasıl hazırlandın? Eser seçimi sürecinizden biraz bahseder misin?

Serginin ana eserinin adı "The Night" (Fransızca La nuit). Bir grup insan yerde uzanıyor, kimisi uyuyor kimisi uyumuyor. Ama siyah battaniyelerinin altında hepsi çıplak. Bir seks partisinden ya da son derece duygusal bir deneyimden sonraki bir sahne olabilir bu. Ama aslında melankolik bir sahne çünkü bedenler bir arada dursa da hepsi yalnız. Bence gizem dolu bir tablo. Fusell'in "The Nightmare"i veya Hodler'in Musée d'Orsay'da sergilenen muhteşem eseri "La nuit" tablosundaki gibi.

Hiç görmemiş birine işlerini nasıl anlatırsın?

Sergiye gitmesini söylerim.

Son dönemde, sanat sahnesinde seni en çok heyecanlandıran şehir?

Hiçbir fikrim yok ama şimdilik İstanbul'u daha yakından keşfetmek istiyorum. Yaklaşık bir ay daha burada olacağım.

Senin için sırada ne var?

Bir sonraki sergim CRAC adlı bir mekândaki bir grup sergisi. Tara Landi adında genç bir kadının küratörlüğünde düzenlenen ve Ceila Hampton, Elsa Sahal, Tschabalala Self gibi harika sanatçıların yer aldığı bir sergi. Benim neslimden önceki kadın sanatçıyla tanışma fırsatı bulduğum grup sergileri çok seviyorum.